

In memoriam mr. Wim Vergouw (1910-2000)

Op 2 februari 2000 overleed Wim Vergouw, de nestor van onze werkgroep. Hij werd bijna negentig jaar oud en was sinds de oprichting in 1946 lid van de Bryologische werkgroep. Al eerder, sinds 1941, was hij lid van de Amsterdamse werkgroep, die later in de landelijke werkgroep opging. Deze lokale werkgroep organiseerde determineeravonden in de Hortus. Hier leerde hij Sam Groenhuijzen, Ten Agsteribbe, Wim Margadant en Wim Meijer kennen.

Wim had een bijzondere band met het Spaarnwouderveen, een verlande doorbraakkolk bij Halfweg. Wim had dit 2 ha grote terreintje van zijn smalle beurs gepacht van de eigenaar. Voor zover ik kon nagaan ging deze pacht vermoedelijk reeds in toen Wim ca. 20 jaar oud was. Door deze daad heeft hij dit gebied van de ondergang gered. In feite was dit het begin van zijn loopbaan als natuurbeschermer. In 1952 werd dit kleine natuurgebied aangekocht door de Stichting Het Noordhollands Landschap. De financiële middelen van dit Landschap waren toen zo beperkt dat de bestuursleden de aankoopsom deels uit eigen zak betaalden. Wim was zelf een van die bestuursleden.

Op een excursie in 1941 met Wim Meijer naar het Spaarnwouderveen ontwaakte de liefde van Wim Vergouw voor mossen. Behalve naar mossen ging zijn belangstelling uit naar vaatplanten, vooral orchideeën. Bovendien was hij een vogelkenner. Hij bezocht het Spaarnwouderveen ook met prof. dr. J. Heimans, de orchideeënspecialist dr. J. Vermeulen en E.C.H. Croockewit. In 1943 leidde Wim een excursie van de Amsterdamse werkgroep naar het Spaarnwouderveen en de Batterij bij Halfweg. Het verslag van deze excursie werd pas in 1949 door hem in *Buxbaumia* gepubliceerd (jaargang 3, no. 1/2, p. 14 – 19).

Wim had aanvankelijk alleen een mulo-diploma behaald. Terwijl hij een kantoorbaan had bij de Werkgeversorganisatie voor de confectie-industrie volgde hij het avondgymnasium. Hij deed in 1941 staatsexamen gymnasium. Zeker in de crisisjaren en gedurende de tweede wereldoorlog was dit een grote prestatie. Van 1946 tot 1955 studeerde hij in de avonden rechten aan de Vrije Universiteit. Pas op 45-jarige leeftijd studeerde hij af als meester in de rechten. Hij woonde aanvankelijk aan de Bloemgracht in de Jordaan en verhuisde later naar Loosdrecht. Sinds 1962 werkte hij als juridisch adviseur bij de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten op Herengracht 540 in Amsterdam. Bovendien was hij in deeltijd als secretaris aan de Stichting Het Noordhollands Landschap verbonden, die toen eveneens aan de Herengracht gevestigd was. Later ging hij vanuit het hoofdkantoor van Natuurmonumenten een groter deel van zijn tijd aan

het Noordhollands Landschap besteden. Bij het Landschap was hij bestuurslid en directeur tegelijk. Dank zij zijn taaie volharding werd de oppervlakte terreinbezit van het Noordhollands Landschap vertienvoudigd. In 1975 ging hij met pensioen.

In de natuurbeschermingswereld was Wim Vergouw bekend om zijn vasthoudendheid en zijn grote kennis van het milieurecht. Voor het Noordhollands Landschap verrichtte hij veel aankopen in het IJperveld en hij kreeg het voor elkaar dat de vele illegale vuilstorten in dit natuurgebied werden beëindigd. Bij Natuurmonumenten richtte hij zijn energie o.a. op de Loosdrechtse Plassen, waar in de jaren zestig van de vorige eeuw talloze illegale campings en jachthavens ontstonden. Ook hier wist hij door hardnekkig volhouden in verscheidene gevallen de ongewenste ontwikkelingen te beëindigen.

Wim publiceerde met medewerking van anderen in Buxbaumia de volgende verslagen van mossenexcursies: Duivelsberg en omgeving in 1950 (met Sam Groenhuijzen, verschenen in 1951) en Naardermeer in 1961 (met W.J. Reijnders). Hij leverde bijdragen aan het artikel "De Mosflora van Groot-Amsterdam" dat S. Groenhuijzen in 1981 in Lindbergia publiceerde. Met Wim Margadant schreef hij het artikel "Buxbaumia, een boeiend mossengeslacht" in Natura 1981, p. 250 – 258. Ger Harmsen karakteriseert dit in zijn boek "Passie voor mossen" als "een prachtig en informatief artikel". Aanleiding was de vondst van Buxbaumia viridis bij Murat door de Société Botanique du Centre-Ouest, waarbij Wim Vergouw aanwezig was, en het feit dat Wim enkele dagen later op een andere plaats in Frankrijk eveneens kapsels van deze soort vond. Bij dit artikel wordt vermeld dat de tekeningen van de eerste auteur zijn. Dit blijken pentekeningen te zijn die Vergouw uit diverse boeken had overgetekend, o.a. de oudst bekende afbeeldingen van Buxbaumia aphylla uit Buxbaum (1728) en Dillenius (1741). Een opvallende passage in dit artikel is: "Waar mag toch wel het geheim schuilen, dat deze 'onaanzienlijke dingen' bij ons zoveel geestdrift kunnen teweegbrengen? Is het de mysterieuze wijze waarop Buxbaumia groeit en zich voortplant? Of moet het meer worden gezocht in de grote van zeldzaamheid?"

Belangrijk is zijn boekje "Bomen en Wet", dat in 1979 werd uitgegeven door de Bomenstichting en Natuurmonumenten. Het beleefde vele herdrukken en wordt nog steeds veel gebruikt.

Sinds 1971 verschijnt het Scandinavisch/Nederlandse tijdschrift Lindbergia. Daar de Bryologische werkgroep geen rechtspersoonlijkheid bezat

verrichtte Wim het vele juridische werk dat voor de statutenwijziging van de werkgroep nodig was.

Enige tientallen jaren achtereen genoot hij van zijn zomerhuisje in de omgeving van Cahors (département Lot). Door zijn lidmaatschap van de Société Botanique du Centre-Ouest kreeg hij contact met Franse botanici. Hij nam actief deel aan hun ruilclub van mossen. In het Bulletin de la Société Botanique du Centre-Ouest (Tome 19, 1988) publiceerde hij een artikel met de titel "Quelques bryophytes des alentours de Cahors". Het zomerkamp van 1988 in de Quercy heeft Wim zorgvuldig voorbereid. Hij kende dit in geologisch en botanisch opzicht zeer gevarieerde gebied in de omgeving van zijn zomerhuisje op zijn duimpje. Wim had zelfs een lijst opgesteld van de ca. 850 taxa vaatplanten die in het zuidelijk deel van de Quercy voorkomen. Samen met Henk Siebel schreef hij het verslag van deze excursie in Buxbaumiella (25, 1991). Op deze excursie werden 185 mossoorten waargenomen, waaronder een vrij groot aantal dat nieuw voor de streek was.

Wim is tot het einde toe met belangstelling de ontwikkelingen in de wereld, en vooral in de natuurbescherming en floristiek in Nederland, blijven volgen. Hij had een uitstekend geheugen en wist zich moeiteloos zaken die enkele tientallen jaren geleden waren voorgevallen te herinneren. Bij weinigen is bekend dat hij een doorslaggevende rol heeft gespeeld toen de totstandkoming van de Nederlandse Oecologische Flora dreigde te stagneren. Ook bij de verschijning van de herdruk van deze Flora speelde Wim een belangrijke rol als bemiddelaar.

Wim was geen makkelijk mens, zowel voor zichzelf als voor anderen. Zijn uiterste precisie en goed ontwikkeld rechtvaardigheidsgevoel leidden tot een omslachtige werkwijze. Bewonderenswaardig is hoe hij in het laatste jaar voor zijn dood contact heeft gezocht met alle mensen met wie hij in zijn leven ooit conflicten had gehad. Hij nam het initiatief om alle minder verkwikkelijke zaken die zich in het verleden hadden afgespeeld met de betreffende personen te bespreken met het doel om weer een goede verstandhouding te bereiken. Daarin is hij wonderwel geslaagd. Hoe helder hij tot het laatst toe is geweest blijkt wel uit het feit dat hij een week voor zijn dood nog in zijn eigen auto stapte en naar zijn geliefde landgoed Einde Gooi reed om daar een wandeling te maken.

Wim heeft zijn mossenherbarium en zijn mossenbibliotheek vermaakt aan de werkgroep; zijn herbarium van vaatplanten ging naar het Nationaal Herbarium Nederland.

Hoewel hij in zijn persoonlijk leven veel verdriet heeft moeten verwerken was hij buitengewoon gelukkig met het feit dat zijn kleindochter zijn voetsporen volgde. Helaas heeft hij net niet mogen beleven dat zij afstudeerde als meester in de rechten.

Wim Vergouw gaf meer dan een halve eeuw achtereen blijk van een passie voor mossen. De werkgroep heeft in hem een toegewijd lid verloren. De slotpassage van zijn in 1981 met Wim Margadant geschreven artikel over het boeiende mossengeslacht *Buxbaumia* is geheel op hemzelf van toepassing. Het is een citaat uit de bundel "Onkruid" van de botanicus F.W. van Eeden, de vader van de dichter Frederik van Eeden. "De studie der mossen is zoo rijk, zoo boeiend door de talloze, altijd bevallige vormen, die zij ons te zien geeft, dat zij niet alleen een menschenleven kan bezig houden, maar hem, die eenmaal haar vertrouwde vriend geworden is, naar niets anders doet verlangen. De kalmte en de vrede, die de wetenschap op die wijze aan het gemoed kan geven, zijn nog te weinig gekend."

Piet Bakker

Door Wim Vergouw uit Dillenius (2) en Bruch & Schimper (11 t/m 14) overgetekende *Buxbaumia*-planten (uit *Natura* 1981, juli/augustus).

Foto: Wim Vergouw, Schiermonnikoog 30 april 1962 (uit *Natura* 1982, juli/augustus).